

РЕГІОНАЛЬНА
БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ

У щоквартальному ПВНЗ «Вінницький фінансово -економічний університет» висвітлюються актуальні питання з економіки та управління підприємствами, фінансів, менеджменту, обліку та аудиту .

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Редакційна колегія: Сахно А.А., д.е.н., професор (головний редактор); Білоконний П.Г., д.е.н., професор; Молчанов П.А. д.тех.н., професор; Гречишкіна О.О., к.е.н., доцент (Білорусь); Мераб Хохобаія., к.е.н., доцент (Грузія); Тимрієнко І.Ю., к.е.н., доцент; Гевчук А.В., к.е.н., доцент; Боковець В.В., д.е.н., професор; Поліщук Н.В., к.е.н., доцент (заступник головного редактора); Москвічова О.С., к.е.н., доцент; Григоруk І.О., к.е.н., доцент; Луцяк В.В., д.е.н., професор; Сташко І.В., к.е.н., доцент; Бутинець Ф.Ф., д.е.н., професор; Коробка Ю.П. (редактор)

Відповідальність за підбір та викладення фактів у підписаних статтях несуть самі автори. Висловлені у цих статтях думки можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії і не накладають на неї ніяких зобов'язань.

Засновник і видавець : Вінницький фінансово-економічний університет

Адреса редакції: вул. Пирогова 71а, кім. 301
м. Вінниця, 21037, Україна

Телефон/ факс:8 (0432) 53-47-27, 50-55-51

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького
фінансово-економічного університету Протокол № 7 від
01 березня 2019 року

**Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 9838 від 17.05.2005р.**

**Журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (Додаток 5 до наказу
Міністерства освіти і науки України від 15.04.2014 р. № 455)**

Формат 70x100x 1/16 Папір офсетний. Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 6,6. Наклад 100 прим.
Замовлення № 627

Віддруковано в друкарні ФОП Корзун Д.Ю.
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21а.
Тел.: (0432) 69-67-69, 52-82-78
e-mail: tvory2009@gmail.com

Видавець ТОВ «Нілан-ЛТД»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.

Вінницький фінансово-економічний університет

Регіональна бізнес-економіка та управління
Науковий виробничо-
практичний журнал

№ 1(61),
Березень, 2019 рік

Зміст

ВСТУП.....	2
------------	---

Теорія та механізм регулювання регіональної економіки

Білоконний П.Г. Основні результати синтезу математичних моделей соціальних процесів.....	3
Боковець В.В. Особливості стратегічного потенціалу підприємств в сучасних умовах.....	9
Гевчук А.В. Класифікація розгортання в часі синергії спільної розрахункової діяльності підприємств.....	17
Долюк А.В. Тінюва економіка: обліково-економічні наслідки (на прикладі хлібопекарних підприємств Вінниччини).....	24
Яровий А.М. Соціокультурні аспекти процесу інформатизації.....	31

Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва

Вільчинська О.М. Особливості управління бюджетним дефіцитом.....	38
Крисак А.О., Мусятовська О.С. Сучасні проблеми малого бізнесу в Україні.....	44
Фуштей Л.Л. Сучасний стан розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України.....	50

Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит

Григорук І.О., Безкоровайна А.А. Сучасні фінансові інновації при формуванні вторинного ринку іпотечного кредитування підприємств АПК.....	56
Тимрієнко І.Ю., Семенчук Є.А., Краєвська А.В. Модернізація системи оплати праці та її обліку в установах державного сектору економіки.....	65
Шевчук Л.П., Пахнюк О.І., Коваль О.О. Контроль ДФСУ податкового навантаження бізнесу – основа збільшення надходжень бюджету.....	73

Управління бізнесом і соціальним прогресом у регіоні

Марченко Ю.Г., Жупанова Д.О., Лавренюк С.С. Транспортний потенціал України в умовах європейсько-орієнтованого вибору держави.....	80
Сахно А.А., Поліщук Ж.В., Онищенко Д.О. Небюджетне фінансування у приватному вищому навчальному закладі.....	89
Шульга В.П., Сінкевич В.Д., Онищак В.В. Механізм формування сільських територіальних громад: правові аспекти державного управління.....	95

Реферати наукових статей журналу.....	103
До відома авторів.....	110

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сучасний стан м'ясопродуктового підкомплексу України. Визначено, що сучасний стан та розвиток підприємств м'ясопродуктового підкомплексу України відіграє важливу роль в економіці країни. З'ясовано, що галузь має нестабільний стан розвитку. Негативні процеси у галузі супроводжуються зменшенням обсягів виробництва продукції, скороченням поголів'я тварин і зниженням їх продуктивності, що у свою чергу впливає на ефективність розвитку м'ясопродуктового підкомплексу та забезпеченість населення м'ясною продукцією.

Досліджено загальну динаміку виробництва та експорту м'яса і м'ясопродуктів. Доведено, що Україні існують всі можливості для розвитку переробного виробництва, виробництво м'яса за видами зменшується, скорочується поголів'я худоби та птиці, знижується їх продуктивність. Здійснено аналіз основних показників стану ринку м'яса, що вказують на деградацію галузі. Наведено пропозиції, щодо перспективних напрямків розвитку галузі тваринництва.

Ключові слова: м'ясопродуктовий підкомплекс, розвиток, динаміка, експорт, виробництво.

The article considers the current state of the meat and meat subcomplex of Ukraine. It is determined that the current state and development of enterprises of the meat and meat subcomplex of Ukraine plays an important role in the country's economy. It is revealed that the industry has an unstable state of development. Negative processes in the industry are accompanied by a decrease in production volumes, a reduction in livestock and a decrease in their productivity, which in turn affects the development of the meat product subcomplex and the provision of meat products to the population.

The general dynamics of production and export of meat and meat products is investigated. It is proved that Ukraine has all opportunities for the development of processing industry, meat production by species is decreasing, livestock and poultry are reduced, their productivity is reduced. The analysis of the main indicators of the state of the meat market, which indicates the degradation of the industry, has been analyzed. The suggestions, concerning perspective directions of development of branch of livestock breeding, are presented.

Studies show that the meat and meat subcomplex of Ukraine develops only through the production and processing of poultry meat. To balance the production of meat, it is necessary to carry out a whole range of measures that will be aimed at the development of this particular industry. Studies suggest that the meat and meat subcomplex of Ukraine can become profitable and competitive, but for this purpose it is necessary to carry out a number of organizational and economic measures that will promote the development of the meat market and develop the export potential of this industry.

Key words: meat product subcomplex, development, dynamics, export, production.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний стан та розвиток підприємств м'ясопродуктового підкомплексу України відіграє важливу роль в економіці країни, оскільки є однією з основних галузей як економіки країни, так і продовольчого комплексу України. Сьогодні нестабільний стан розвитку цієї галузі викликає занепокоєння, оскільки розвиток галузі має визначальне значення в соціально-економічній ситуації, а також сприяє підвищенню якості життя населення України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку й функціонування м'ясопродуктового підкомплексу України присвячено багато праць вчених-економістів, зокрема П. Березівського, І. Власенко, Р. Логоші, І. Салькової, В. Меселя-Веселяка, однак динамічний розвиток галузі потребує постійного аналізу тенденцій розвитку, та факторів впливу на підкомплекс, адже саме ця галузь має визначальне значення в соціально-економічній ситуації, та забезпечує населення України м'ясом та м'ясопродуктами.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в дослідженні сучасного стану розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України та визначення основних проблем розвитку ринку м'яса.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тваринництво – друга після рослинництва важлива галузь сільського господарства. Вона забезпечує населення цінними продуктами харчування молоком, м'ясом, яйцями, а харчову, легку, фармацевтичну та інші галузі промисловості – сировиною. М'ясопродуктовий підкомплекс України, що об'єднує товаровиробників сільськогосподарської продукції, торгівельні організації та підприємства м'ясопереробної галузі у процесі вирощування худоби та птиці, а також їх переробки та реалізації готової продукції, на даний час знаходиться в кризовому становищі. Негативні процеси, що спостерігаються при функціонуванні м'ясопродуктового підкомплексу, супроводжуються зменшенням обсягів виробництва продукції, скороченням поголів'я тварин і зниженням їх продуктивності, що у свою чергу впливає на ефективність розвитку м'ясопродуктового підкомплексу та забезпеченість населення м'ясною продукцією. Основою збалансованого харчування виступає рівень споживання продукції тваринного походження, яка майже на 60% забезпечує потреби організму людини в білках. Збалансоване харчування людини залежить, перш за все, від рівня споживання м'яса та продуктів його переробки як основного джерела білків. Світовий досвід розвинутих країн свідчить, що збільшити виробництво м'яса та поліпшити його якість можна на основі інтенсивного розвитку м'ясопереробної промисловості. Обсяг споживання м'ясопродуктів населенням залежить насамперед від попиту на продукцію, який В. Месель-Веселяк запропонував розглянути з двох сторін: забезпечення фізіологічних потреб людини; купівельна спроможність населення.

Найперший обов'язок кожної держави – створити умови для забезпечення фізіологічних потреб людини в продуктах харчування. З точки зору задоволення потреб населення існує реальна потреба у збільшенні виробництва м'яса й розширення асортименту продукції його переробки. Орієнтація на споживання м'ясопродуктів у високорозвинених країнах, де споживається понад 100 кг цього продукту, дає підстави зробити висновок, що виробництво і споживання на душу населення у межах 80–100 кг є необхідною нормою. Щодо купівельної спроможності населення, то в Україні на сьогодні склалася соціально-економічна ситуація, викликана економічною, соціальною та політичною нестабільністю, порушенням економічних зв'язків, спадом виробництва, інфляцією, що призвело в свою

чергу до зниження рівня платоспроможності населення та відповідно до зниження обсягів виробництва, а також і споживання сільськогосподарської продукції і зокрема м'ясної. Незважаючи на те, що в Україні існують всі можливості для розвитку переробного виробництва, виробництво м'яса за видами зменшується, скорочується поголів'я худоби та птиці, знижується їх продуктивність [1].

Фактично наше тваринництво – це птахівництво. Вирощування птиці займає 94% в структурі тваринництва. Компанії змогли серйозно наростити виробництво курятини. Її вистачає навіть на експорт. Якщо подивитися, що за м'ясо Україна поставляє в Європу, то в основному це буде курятина. За даними Державної митної служби України у 2017 року найбільша частка експорту м'ясопродуктів припадає на м'ясо та харчові субпродукти птиці 248,8 тис. т (75,9 % від загального експорту м'яса та м'ясопродукції у перерахунку на м'ясо), яловичину морожену 26,9 тис. т (8,2%), яловичину охолоджену 11 тис. т (3,3%), субпродуктів харчових великої рогатої худоби та інших тварин 8,1 тис. т (2,5 %) та свинини 4,7 тис. т (1,4%). Крім того, експортовано 2,4 тис. т консервованих м'ясопродуктів (1 %) [3].

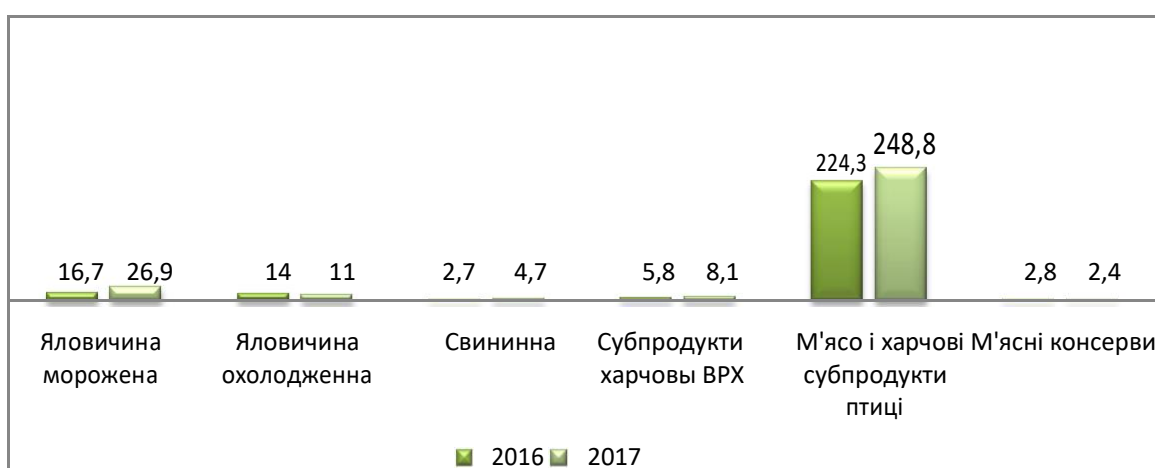

Рис. 1. Динаміка експорту м'ясних продуктів протягом 2016-2017 рр., тис. т
Джерело: дані Міністерства аграрної політики та продовольства України

У загальній структурі вітчизняного виробництва м'яса 48.9 % становить птиця, 31.3% – свинина та 17.9% – яловичина й телятина. Відзначається чітка тенденція скорочення виробництва останніх і нарощування м'яса птиці. Найефективнішим в Україні є ринок м'яса птиці: тут відсутні суттєві проблемні питання щодо виробництва, якості, збуту чи експорту продукції. Найбільш проблемним сегментом натомість залишається виробництво яловичини й телятини – воно є низькоефективним і майже на $\frac{3}{4}$ сконцентровано в господарствах приватного сектора. Розвиток галузі з урахуванням світових тенденцій, орієнтація на потреби споживчого ринку є складним, проте стратегічно важливим питанням. За січень – квітень 2016 р. В Україні вироблено 801,5 тис. т м'яса усіх видів (в забійній вазі) всіма категоріями господарств. Після стрімкого падіння виробництва м'яса в 2015 р. в 2016-му спостерігається певне зростання. При цьому помітне скорочення виробництва м'яса яловичини, телятини й свинини та зростання – м'яса птиці. Прослідковується тенденція до скорочення виробництва м'яса в господарствах приватного сектора та збільшення – на сільськогосподарських підприємствах (переважно за рахунок м'яса птиці – за останній рік зросло на 9.4 %) [4].

Якщо розглянути структуру виробництва м'яса в усіх категоріях господарств то розрив між виробництвом свинини й птиці становить лише 19,5 %. Проте якщо взяти до уваги окремо структуру виробництва м'яса на сільськогосподарських підприємствах і в приватних господарствах, то стає зрозумілим, що дисбаланс все ж таки існує. На сьогодні найбільш проблемним в Україні є ринок яловичини, який демонструє стійку тенденцію до скорочення виробництва. Це пояснюється тим, що в умовах зменшення купівельної спроможності населення яловичина не є основним видом споживання м'яса. Фактично українці не можуть собі дозволити в достатній кількості купувати всі види червоного м'яса. За даними Асоціації свиноводів України, вже кілька років спостерігається зменшення попиту й на свинину: на кінець 2015 р. він був на рівні 23 – 25 % порівняно з 2013 р., і протягом 2016-го продовжує падати, хоча й меншими темпами. Виробники скаржаться, що працюють на внутрішньому ринку на грані рентабельності. Взагалі, рівень споживання м'яса на душу населення на рік в Україні на 35 – 45 % нижчий, ніж у розвинутих країнах світу. Ураховуючи його якісний склад (субпродукти й жир-сирець), він знизився до критичного. У середньому по Україні м'яса споживається 50,6 кг на одну особу на рік. За науково обґрунтованої норми, цей показник має бути 82 кг. Реально ж в Україні в 2015 р. він становив 42,6 кг, знизившись з 46,5 кг в 2014 р., і значно відстає від аналогічного показника країн ЄС (у середньому 65 кг на душу населення). За рахунок швидкого зростання обсягів вирощування птиці в Україні вдалося частково вирішити проблему дефіциту м'яса, хоча це призвело до порушення науково обґрунтованої структури його споживання та раціонального співвідношення між окремими видами. У 2015 р. виробництво яловичини й телятини в структурі м'ясного балансу становило менше 20 % проти 45-ти, як це було в 2012 р. [7].

Поголів'я великої рогатої худоби на 1 січня 2018 року в усіх категоріях господарств зменшилося, проти відповідного періоду 2016 року на 53,9 тис. голів, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – на 48,5 тис., у господарствах населення – на 5,4 тис. голів [3].

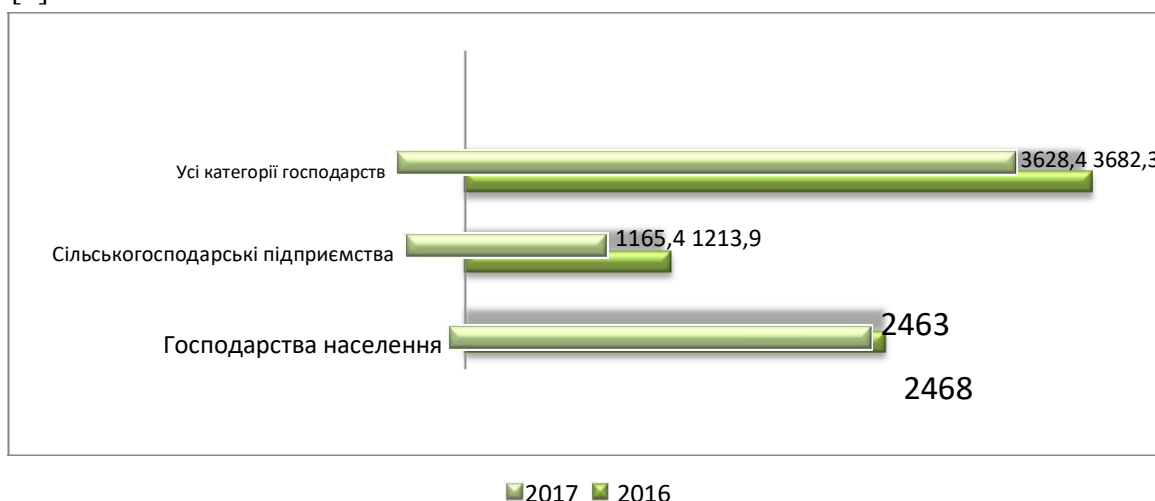

Рис. 2. Чисельність поголів'я великої рогатої худоби, тис. голів

Джерело: дані Міністерства аграрної політики та продовольства України

Очевидно, що характер ситуації, яка склалась на м'ясопереробних підприємствах, відсутність державної підтримки, істотний вплив скорочення платоспроможного попиту населення, зниження місткості регіонального ринку, кризовий стан сільськогосподарського виробництва значною мірою визначають гостроту конкуренції на ринку м'ясопродуктів в

Україні. Причому за умов різкого скорочення поголів'я худоби наявність конкуренції буде характеризувати не тільки ринок готової продукції, але й діяльність на ринку сировинних ресурсів. Ця обставина об'єктивно вимагає ретельного виявлення зовнішніх чинників, що визначають конкурентну ситуацію в галузі на рівні регіону, та оцінювання інтенсивності конкуренції підприємств, що діють на ринку, з метою визначення пріоритетних чинників конкурентоздатності підприємств [1].

В багатьох районах аграрні підприємства останніми роками значно скоротили виробництво м'яса у зв'язку зі скороченням кількості поголів'я, незадовільною селекційноплемінною роботою, ціновою політикою тощо. Питання збільшення виробництва вітчизняної м'ясопродукції можна вирішити протягом 3–5 років за умови співпраці державних структур, аграрних підприємств, особистих селянських і фермерських господарств та переробних підприємств [5].

З метою подолання кризової ситуації, що склалась у вітчизняному м'ясопродуктовому підкомплексі, доцільно розробити цільову програму розвитку галузей м'ясного тваринництва, а також стимулювати великотоварне виробництво в спеціалізованих господарствах та тваринницьких комплексах. Також доцільним є забезпечення необхідних умов для розвитку дрібнотоварного виробництва та особистих селянських господарств.

Утримання конкурентних позицій вітчизняними сільськогосподарськими товаровиробниками на внутрішньому і зовнішніх ринках вимагатиме суттєвої модернізації виробництва, запровадження системи контролю якості та приведення технологічних процесів у відповідність до міжнародних ветеринарних і фітосанітарних вимог. Серед шляхів реалізації цих завдань слід назвати сприяння вертикальній інтеграції агропромислового сектору, інвестування капіталів переробних підприємств у розвиток їхньої сировинної бази, надання інформаційної та методичної підтримки інвестуванню в розвиток сільгоспвиробництва, спрощення процесів реєстрації аграрних інвестицій, надання гарантій землекористування інвесторам у період до скасування мораторію на продаж сільськогосподарських земель, здійснення моніторингу світового та вітчизняного аграрного ринку, розроблення механізму виявлення та попередження зовнішніх і внутрішніх загроз продовольчій безпеці України [6].

Висновки. Розглянувши тенденції розвитку ринку м'яса в Україні можна зробити висновки, що не дивлячись на те, що попит на свинину та яловичину постійно зростають, саме ці галузі м'ясопродуктового підкомплексу перебувають у кризовому стані і їх виробництво постійно скорочується. Дослідження показують, що м'ясопродуктовий підкомплекс України розвивається лише за рахунок виробництва та переробки м'яса птиці. Для збалансування виробництва м'яса потрібно здійснити цілий комплекс заходів, які будуть спрямовані на розвиток саме цієї галузі виробництва.

Отже, м'ясопродуктовий підкомплекс України може стати прибутковим та конкурентоспроможним, але для цього потрібно здійснити ряд організаційно-економічних заходів, які сприятимуть розвитку ринку м'яса та формувати експортний потенціал даної галузі.

В Україні значна частина виробництва м'ясної продукції, зокрема яловичини та свинини, зосереджена в приватних господарствах населення, тому для розвитку даної галузі доцільно здійснити такі економічно-організаційні заходи, як: надати державну допомогу виробникам свинини та яловичини для збільшення обсягів виробництва; сприяти залученню

інвестицій саме в м'ясну галузь України; розвивати мережі збуту для невеликих приватних господарств, оскільки саме вони на сьогодні являються найбільшими виробниками м'ясної продукції.

Список використаних джерел та літератури:

1. Штимер Л. Сучасний стан розвитку м'ясопродуктового підкомплексу України / Л. Штимер // Економічний вісник. – 2013. – № 2 (32). – С. 152-155.
2. Ціхановська В.М. Розвиток агропродовольчого ринку України в умовах глобалізації : монографія / В.М. Ціхановська. – Вінниця: Вінн. міськ. друк., 2014. – 446 с.
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України НДІ «Украгропромпродуктивність»: Електронний ресурс . – Режим доступу: nmcbook.com.ua/Arhiw1/tendrozvtvar/1.htm
4. Власенко І. Стан виробництва і споживання м'яса в Україні / І. Власенко, В. Власенко, Г. Леоніс // Товари і ринки. – 2016. – № 2
5. Салькова І.Ю. Пріоритетні напрямки розвитку птахопродуктового підкомплексу АПК України / І.Ю. Салькова // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2015. – № 4. – С. 35-42.
6. Салькова І.Ю., Фуштей Л.Л. Теоретичні основи та можливості розвитку м'ясопродуктового під комплексу України / І.Ю. Салькова, Л.Л. Фуштей // Глобальні та національні проблеми економіки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/44.pdf>
7. Україна посідає 85-е місце в світі за споживанням м'яса на душу населення: Електронний [ресурс . – Режим доступу: <http://shuvar.com/index.php? mod=news&cmd=details&id=620>.

